

Exam. Code : 103201
Subject Code : 1072

B.A./B.Sc. 1st Semester

**DRUG ABUSE : PROBLEM, MANAGEMENT &
PREVENTION (Problem of Drug Abuse)**

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt *five* questions, selecting at least **one** question from each section. The **fifth** question may be attempted from any section. Each question carries **20** marks.

SECTION—A

1. What is meant by 'Legal and Illegal' drugs ? Write a note on extent of drug addiction in India.
2. How does drug addiction impact the familial life and relationships ?

SECTION—B

3. Discuss the role of substance abuse counselling in management of drug addiction.
4. What is 'Group Therapy' ? Discuss the role of group therapy in addiction recovery.

90(2121)/MM-1110(T)

1

(Contd.)

SECTION—C

5. What is meant by supervision ? How can supervision technique/method and familial support help in prevention of drug abuse ?
6. What role can teachers play in rehabilitating and preventing students from substance abuse ? Is school counselling enough for educating the students ?

SECTION—D

7. What are the possible effects of advertising drugs on media ? Write a short note on any one media campaign against drug abuse.
8. Write a note on NDPs Act.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

1. 'ਵੈਧ' ਅਤੇ 'ਅਵੈਧ' ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਤ ਦੇ ਫੈਲਾਵ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
2. ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ?

ਭਾਗ-ਅ

3. ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਸੇਵਨ, ਪਰਾਮਰਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. 'ਗਰੁੱਪ ਥੈਰੇਪੀ' ਕੀ ਹੈ ? ਨਸ਼ਾ ਰੋਗ ਮੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਗਰੁੱਪ ਥੈਰੇਪੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ੲ

5. ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਪੱਧਤੀ/ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਹਿਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
6. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤ ਵਸੇਵੇ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਹੜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ?

ਭਾਗ-ਸ

7. ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹਨ ? ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਮੀਡੀਆ ਅੰਦੋਲਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਖਿਪਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
8. ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਅਧਿਨਿਯਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰत्येक भाग में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, पाँच प्रश्नों का प्रयास करें। पांचवा प्रश्न किसी भी भाग में से किया जा सकता है। प्रत्येक प्रश्न के 20 अंक हैं।

भाग—क

1. वैद्य और अवैद्य ड्रग्स का क्या मतलब है ? भारत में मादक तत्व के फैलाव पर नोट लिखें।
2. पारिवारिक जीवन और रिश्तों पर मादक पदार्थों का कैसे असर पड़ता है ?

भाग—ख

3. मादक पदार्थों के प्रबंधन में मादक पदार्थों के सेवन परामर्श की भूमिका पर चर्चा करें।
4. समूह धैरेपी क्या है ? तत रोग मुक्ति में समूह धैरेपी की भूमिका पर चर्चा करें।

भाग—ग

5. निगरानी से क्या अभिप्राय है ? नशीली दवाओं के दुरुपयोग को रोकने में निगरानी पद्धति/विधि और पारिवारिक समर्थन कैसे मदद कर सकते हैं ?
6. छात्रों को मादक के पदार्थों के सेवन से रोकने और उनके पुनर्वास में शिक्षक क्या भूमिका निभा सकते हैं ? क्या छात्रों को शिक्षित करने के लिए स्कूल परामर्श पर्याप्त है ?

भाग—घ

7. मीडिया पर मादक विज्ञापन के संभावित प्रभाव क्या हैं ? मादक पदार्थों के दुरुपयोग के खिलाफ किसी भी एक मीडिया अभियान पर एक संक्षिप्त नोट लिखें।
8. NDPs अधिनियम पर एक नोट लिखें।